

NUORTEN VÄKIVALTARIKOLLISUUS JA SEN TAUSTALLA OLEVAT ILMIÖT

Eila Kauppinen, Antti Kivijärvi & Tomi Kiilakoski

Tiivistelmä

Viime vuosina Suomessa on kiinnitetty erityistä huomiota nuorten ryöstö- ja väkivaltarikollisuuteen ja sen oletettuun kasvuun sekä mahdolliseen raaistumiseen. Keskustelua on hallinnut poliisin, viranomaistoimijoiden ja poliitikkojen näkökulmat eikä ajantasaista tutkimustietoa ole ollut riittävästi saatavilla. Tässä vuosina 2024–2026 toteutettavassa hankkeessa tutkimme nuorten, erityisesti alaikäisten nuorten väkivaltarikollisuutta ja sen taustalla olevia ilmiöitä. Pyrimme tutkimuksen kautta paikkaamaan nyt käytettävissä olevaan tietoon liittyviä aukkoja, jotka liittyvät tarkastelun historiattomuuteen, paikallisen, jopa asuinalueitasoisen tarkastelun vähäisyyteen, nuorten kokemusten ja ryhmä- ja prosessinäkökulmien puuttumiseen sekä tarpeeseen tarkastella poliisin tietoon tullutta rikollisuutta ja kokonaisrikollisuutta yhdessä. Huomioimme tutkimuksessa aiheen kompleksisuuden ja toteutamme tutkimuksen monimenetelmällisestä hyödyntäen niin määrällisiä kuin laadullisia menetelmiä. Tutkitun tiedon avulla yhteistyössä mukana olevien kaupunkien Vantaan, Tampereen ja Oulun kanssa pystymme aiempaa paremmin ymmärtämään nuorten väkivaltarikollisuuden taustalla olevia ilmiöitä ja tavoitteena on myös löytää nuorisotyöllisiä ratkaisuja nuorten väkivaltarikollisuuteen ennaltaehkäisevästi.
(131 sanaa, 1293 merkkiä)

Sisällys

Tutkimushankkeen tausta.....	2
Hankkeen tarkoitus ja tavoitteet	3
Tutkimuksen toteuttaminen	4
Tutkimusetikka, tietosuoja ja aineistohallinta	6
Tulosten raportointi ja hyödyntäminen	7
Talousarvio ja henkilöresurssit	7
Yhteyshenkilöt	8
Lähteet.....	9

Tutkimushankkeen tausta

Viime vuosina Suomessa on kiinnitetty erityistä huomiota nuorten ryöstö- ja väkivaltarikollisuuteen ja sen oletettuun kasvuun sekä mahdolliseen raaistumiseen. Julkisessa keskustelussa on nostettu esiin kysymykset koronatilanteen mahdollisista vaikutuksista rikollisuuden kehitykseen sekä rikollisuuden ja jengiytymiskehityksen yhteyksistä. Keskustelua on hallinnut poliisin, viranomaistoimijoiden ja poliitikkojen näkökulmat eikä ajantasaista tutkimustietoa ole ollut saatavilla.

Nuorten ryöstö- ja väkivaltarikollisuuden kehitystä voi arvioida karkeasti ottaen kahdesta eri näkökulmasta. Ensimmäinen näkökulma on poliisin tietoon tullut rikollisuus. Aivan viime vuosina poliisi on kirjannut enenevässä määrin rikosilmoituksia nuorten väkivaltaan liittyen, mutta määrät ovat edelleen selvästi vähäisempiä kuin 2000-luvun alkupuolella (esim. Haapakangas & Kaakinen 2023). Toinen näkökulma on niin sanotun kokonaisrikollisuuden tarkastelu. Poliisin tietoon tulee vain murto-osa kaikista nuorten tekemistä rikoksista (esim. Kaakinen & Näsi 2021a, 191–192). Kokonaisrikollisuutta pyritään selvittämään kysymällä suoraan nuorilta, missä määrin he ovat syyllistyneet rikoksiin tai joutuneet niiden uhriksi. Kyselytiedon valossa kokonaan rikoksista pidättyvien nuorten määrä on kasvanut ja väkivaltaan sekä varkauksiin syyllistyneiden nuorten määrä vähentynyt vuosina 1995–2020 (Kaakinen & Näsi 2021b). Ainakin uhrikokemusten valossa verrattain myönteinen kehitys on jatkunut myös koronavuosien jälkeen (THL 2023; Mielityinen ym. 2023).

Näyttää toisin sanoen siltä, että yhä harvempi nuori syyllistyy väkivalta- ja ryöstörikoksiin tai joutuu niiden uhriksi mutta silti näitä rikoksia on tilastoitu viimeisten vuosien aikana verrattain paljon. Ristiriitaiselta vaikuttavaa havaintoa voi selittää ainakin kahdella tavalla. Yhtäältä on mahdollista, että poliisin tietoon tulee entistä suurempi osa nuorten rikollisuudesta. Ilmoitusherkkyyks on saattanut kasvaa tai poliisin toiminta tehostua. Toisaalta on luultavaa, että tilastohavaintojen taustalla on rikollisen käyttäytymisen kasautumista – aiempaa pienempi joukko tekee enenevässä määrin rikoksia.

Poliisin tietoon tulleen rikollisuuden osalta tilastoista ilmenee, että nuorten väkivaltarikollisuus väheni voimakkaasti 2010-luvun alkupuolella. Samankaltainen ilmiö (crime drop) on havaittu monessa muussakin jälkiteollisessa valtiossa (esim. Svensson & Oberwittler 2021). Ainakin Suomessa lasku näyttää ikäryhmästä riippuen joko pysähtyneen tai kääntyneen nousuun vuosina 2015–2020 (Haapakangas & Kaakinen 2023; ks. myös Danielsson 2022). Vuodesta 2015 viranomaisten tietoon tulleen väkivaltarikollisuuden taso on kasvanut erityisesti alle 15-vuotiaiden ikäryhmissä, kun taas 18–29-vuotiaiden osalta tilanne on pysynyt vakaana. Alaikäisten osalta nousua selittää osaltaan vuoden 2015 Lastensuojelulain (1302/2014) muutos, jonka myötä kaikki alaikäiseen lapseen kohdistuneet väkivallan teot on pitänyt ilmoittaa poliisille. Tämä on todennäköisesti johtanut oppilaitoksista tulevien ilmoitusten lisääntymiseen (ks. myös Haapakangas & Kaakinen 2023). Alaikäisten rikollisuuden kasvu on joka tapauksessa ilmennyt samassa määrin eri tilastollisissa kuntaryhmissä. Tarkemman analyysin perusteella näyttää kuitenkin siltä, että alaikäisten rikollisuus on kasvanut enemmän muissa kaupunkimaisissa kunnissa kuin pääkaupunkiseudulla. Tämä on ristiriidassa sellaisten tulkintojen kanssa, joissa nuorisoriikollisuuden kasvu nähdään erityisesti pääkaupunkiseudulle tai vain suurille kaupunkialueille paikantuvana ja maahanmuuttotaustaisiin nuoriin liittyvänä ongelmana. Keskusrikospoliisin ja Tilastokeskuksen tarkastelut perustuvat kuntaryhmittäiseen analyysiin, minkä rajoitteena on, ettei rikollisuuden kehitystä voida tarkastella yksittäisissä kunnissa, maantieteellisissä kuntaryppäissä tai kunnan osa-alueilla, esimerkiksi kaupunginosissa. (Danielsson 2022; Haapakangas & Kaakinen 2023.)

Nuorten väkivaltarikollisuuteen liittyen esiin nostetaan usein maahanmuuttotaustaiset nuoret. Poliisin tietoon tulleen rikollisuuden perusteella ulkomaalaistaustaisten (ulkomailla syntyneiden ja Suomessa ulkomaalaistaustaisille vanhemmille syntyneiden) alaikäisten nuorten väkivaltarikollisuuden taso on rikos- ja pakkokeinotilaston perustella viime vuosina kehittynyt samansuuntaisesti suomalaistaustaisten nuorten kanssa. Toisaalta sekä viranomaistiedon että kyselytutkimusten valossa näyttää siltä, että

ulkomaalaistaustaiset nuoret sekä tekevät rikoksia että joutuvat niiden uhreiksi muuta väestöä useammin. Suomessa syntyneet toisen polven nuoret tekevät rikoksia harvemmin kuin ulkomailla syntyneet nuoret (esim. Kääriälä ym. 2020; Danielsson 2022; Kivijärvi 2017). Ruotissa tilanne näyttäisi poikkeavan siten, että toisen polven nuoret ovat ainakin joissakin mittauksissa olleet rikosaktiivisempia kuin itse maahan muuttaneet nuoret (Svensson & Oberwittler 2021, 368–369). Vertailu Ruotsin tilanteeseen on tarpeellista, jotta voimme oppia Ruotissa tehdyistä ratkaisuksista, mutta on myös tärkeää hahmottaa erot yhteiskuntien ja niiden ongelmien välillä. Syytä on myös kiinnittää huomiota siihen, että maahanmuuttotaustaiset perheet ja nuoret ovat monin tavoin haavoittuvassa asemassa myös suomalaisessa yhteiskunnassa (Peltola 2014; Huhta ym. 2023). Keskeiseksi maahanmuuttotaustaisten nuorten rikosaktiivisuutta selittäviksi tekijöiksi on tunnistettu verrattain alhaisen sosioekonomisen aseman lisäksi muita nuoria heikompi vanhempien sosiaalinen kontrolli sekä uhrikokemusten ja rikoskäyttäytymisen päällekkäisyys (Kivijärvi 2017). Lisäksi on syytä muistaa, että nuoruusvuodet ovat yleisemmin varsin rikosaktiivista aikaa ja maahanmuuttotaustainen väestö on keski-ikänsä muuta Suomessa asuvaa väestöä huomattavasti nuorempaa (esim. Näsi 2021).

Nuorten ryöstö- ja väkivaltarikollisuus on julkisessa keskustelussa kehystetty usein jengien ja jengiytymisen kautta. Nuoruuteen kuuluu keskeisesti ajan viettäminen ja toimiminen vertaisryhmissä. Se näkyy ymmärrettävästi myös siinä, että nuorten rikokset tehdään aikuisväestöä huomattavasti useammin ryhmissä (esim. Kivivuori & Honkatukia 2006; Goldweber ym. 2011; Haapakangas & Kaakinen 2023). Tästä johtuen nuorisorikollisuutta ja väkivaltaa on syytä tarkastella myös ryhmäilmiöinä ja paikoin myös nuorisokulttuurisina kysymyksinä. On kuitenkin tärkeää, etteivät erilaiset jengeihin ja nuorten ryhmiin liittyvät käsitteet sekoitu yhteiskunnallisessa keskustelussa, mikä saattaa pahimmillaan johtaa nuorten julkisessa tilassa tapahtuvan sosiaalisen vapaa-ajan, hengailun leimaamiseen ”jengitoiminnaksi”. (Huhta ym. 2023).

Jengeistä käytävässä keskustelussa tulisikin huomioida, että jengejä on monenlaisia (Taylor & Vecchio 2014). Määritelmällisesti jengi yhdistyy rikolliseen käyttäytymiseen, mutta määritelmä ei auta selittämään sitä, millaiset kehityskulut voivat johtaa jengiytymiseen. Vaikka poliisin näkökulmasta nuorten ”katujengeillä” ja aikuisten järjestäytyneellä rikollisuudella on ilmiöinä yhtenäisyyksiä, on niiden syntyä ja niihin liittyviä ratkaisukeinoja mietittävä toisistaan erillisinä (Huhta ym. 2023).

Hankkeen tarkoitus ja tavoitteet

Edellä kuvattu tieto tekee näkyväksi joitakin katvealueita, joihin tämä tutkimus pureutuu. Tällaisia katvealueita ovat tarkemmat alueelliset tarkastelut, nuoriso- ja ryhmänäkökulman ja niihin liittyvien prosessien ymmärtäminen sekä poliisin tietoon tulleen rikollisuuden ja kokonaisrikollisuuden tarkastelu yhdessä. Keskitymme tutkimushankkeessa siten nuorten väkivaltarikollisuuden, erityisesti alaikäisten nuorten rikollisuuden kehityskulkuihin sekä ryhmäprosesseihin liittyviin ilmiöihin ja taustatekijöihin. Hankkeen fokus siirtyy hankkeen edetessä valtakunnan ja kaupunkitason tarkastelusta kohti asuinaluekohtaista tarkastelua. Huomiota on syytä kiinnittää nuorten määrään suhteessa koko asuinalueen asukkaiden määrään sekä siihen, että nuorten rikokset tehdään selvästi useammin ryhmissä kuin aikuisväestön rikollisuus (esim. Kivivuori & Honkatukia 2006).

Nuorten ryhmät ja jengit ovat monimuotoisia eikä aiemman tutkimuksen valossa rikoksia tekevien jengien muodostumiselle ole yhtä ainoaa selittävää mallia. Huomiota on joka tapauksessa syytä kiinnittää siihen, että jengien evoluution tutkimuksessa nähdään, että jengit kehittyvät olemassa olevista nuorten ryhmistä, josta voi hiljalleen käynnistyä rikollisen elämäntavan omaksuminen (Ayling 2011). Evoluutionäkökuulmassa lähdetään siitä, että asia tapahtuu vaiheittain ja näihin vaiheisiin vaikuttavat myös ympäristötekijät ja ympäristön reaktiot. Kiinnostava kysymys onkin, millainen yhteys on jengien muodostumisella ja alaikäisten nuorten väkivaltarikollisuudella. Keskusrikospoliisin selvityksestä käy ilmi, että alaikäisten väkivaltarikokset ovat vuosina 2017–2021 kohdistuneet useimmiten toisiin nuoriin (Danielsson 2022). Tässä tutkimuksessa

pyritään ymmärtämään nuorten väkivaltarikollisuuteen liittyviä nuorten keskinäisiä vuorovaikutus- ja sosialisatioprosesseja ja sitä, minkälaisiin elämäntilanteisiin ja yhteisösuhteisiin tämän päivän nuorisorikollisuus kytkeytyy.

Nuorisotyöllisesti tarkastelemme kolmea näkökulmaa:

1. Universaali nuorisotyö. Suomalaista alueellista nuorisotyötä on pitkälti leimannut universaalien nuorisotyön eetos, joka perustuu voluntarismiin eli nuorten vapaaehtoisuuteen. Tutkimuksessa tarkastellaan nuorten haastatteluihin pohjautuen, millä tavalla järjestöjen ja kuntien nuorisotyö on näkynyt niillä alueilla, jotka erottuvat rikoskäyttäytymiseltään.
2. Kohdennettu nuorisotyö. Selvityksessä tarkastellaan, onko tarvetta erityisille nuorisotyöllisille kohdennetuille interventioille ja jos on, millaiseen vaiheeseen jengiytymiskehitystä nämä tulee kohdentaa. Alueellisesti tarkastellaan myös, millaisia toimenpiteitä alueella on ollut tarjolla.
3. Nuorisopolitiikka elinolosuhteiden luojana. Kriminologian Chicagon koulukunnan perusajatuksia on, että rikollisuudelle luodaan edellytyksiä silloin, kun tietyillä asuinalueilla tai yhteisöissä on epäsuotuisia olosuhteita, jotka voivat liittyä työttömyyteen, palveluiden puutteeseen tai koettuun etäisyyteen yhteiskunnassa (Danielsson 2023, 81). Tätä selitysmallia on käytetty myös suomalaisessa keskustelussa, kun on puhuttu Ruotsin tilanteesta. Olennaista olisi tuottaa nuorten näkökulmasta tietoa siitä, millaiseksi suhde yhteiskuntaan koetaan näillä alueilla.

Tavoitteena on, että tutkimuksen tulosten perusteella kaupunkien on mahdollista löytää ratkaisuja väkivaltarikollisuuden vähentämiseksi. Tutkimustulosten hyödyntämisessä on nuorisotyön tulokulma, mutta nuorisotyötä pyritään tarkastelemaan laajasti eikä pitäydytä vain siinä, mitä jo tehdään. Nuorisotyön kehittämisen rinnalla tutkimuksessa todennäköisesti tunnistetaan kehittämistarpeita myös laajemmin kaupunkirakenteissa ja nuorille suunnatuissa palveluissa. Hankkeessa mukana olevissa kaupungeissa on samankaltaisuuksia, mutta myös keskenään erilaisia lähtökohtia, jolloin tulosten tulokset voivat myös poiketa toisistaan. Lähtökohtana on, että tutkimuksessa mukana olevissa kaupungeissa voidaan tehdä tietoon perustuvia päätöksiä ja toimenpiteitä sekä kehittää tapoja ja palveluita jo hankkeen aikana. Hankkeen päätyttyä syntyvää tietoa ja tuloksia voivat hyödyntää myös muut kaupungit ja kunnat valtakunnallisesti.

Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimushankkeen toteuttamisesta vastaa Nuorisotutkimusseura. Hanke toteutetaan yhteistyössä Vantaan, Tampereen ja Oulun nuorisopalveluiden ja Itä-Uudenmaan, Sisä-Suomen ja Oulun poliisin kanssa. Kaupungeissa hankkeista vastaa nuorisopalvelut. Lisäksi erityisesti hankkeen ensimmäisen vaiheen määrällistä tutkimusta toteutetaan yhdessä ITLAn kanssa ja tutkimustuloksiin liittyvän yhteiskunnallisen keskustelunherättämisen ja helpottamiseksi yhteistyötä tehdään ITLAn kanssa.

Nuorten väkivaltarikollisuus ja sen taustalla olevat ilmiöt ovat kompleksisia ja niiden tutkiminen edellyttää monimenetelmällisyyttä. Nuorisoväkivallan muodostumisen ymmärtäminen edellyttää paikallisesti toteutettavia osatutkimuksia ja ymmärrystä siitä, miten kukin paikka kytkeytyy ympäröivään yhteiskuntaan ja sen rakenteisiin. On todennäköistä, että nuorisotyötä toteutetaan ja on syytä kehittää eri tavoin kolmen eri kaupungissa ja niiden asuinalueilla. Samat käytännöt ovat tuskin siirrettävissä sellaisinaan paikasta toiseen. Näistä syistä emme voi tyytyä yhteen aineistokokonaisuuteen, esimerkiksi viranomaisrekistereihin ja nuoria ulkoapäin määritteleviin dokumentteihin. Monimenetelmällisessä lähestymistavassamme tulkitsemme ristiin esimerkiksi määrällisiä ja laadullisia aineistoja ymmärtääksemme paremmin ilmiötä ja sen kompleksisuutta.

- 1) **Määrällinen tutkimus**, jonka avulla rakennetaan kuva nuorten ja nuorten ryhmien tekemien väkivaltarikosten laajuudesta ja sen yleisistä piirteistä.

Aineistot (edellyttää lupia):

- Poliisin tilastot ja esimerkiksi rikosilmoitusaineistot: ryöstö- ja väkivaltarikosten määristä ainakin koko 2000-luvun ajalta, jotta voidaan havaita aiemmat kehityskulut ja mahdolliset kasvukohtat.
- Kouluterveyskyselyn aineistot vuodesta 2006 nuorten uhrikokemusten osalta. Kouluterveyskyselyn osalta lupakäytäntöjä pyritään nopeuttamaan tekemällä yhteistyötä THL:n kanssa.
- Mahdollisesti täydentävänä aineistona lastensuojeluun liittyviä aineistoja, esim. lastensuojeluilmoituksiin ja/tai huostaanottoihin liittyvät tilastoaineistot postinumeroittain ja ikäryhmittäin.
- Kaupunkien omat aineistot soveltuvin osin (esim. kota-indeksiin liittyvät aineistot)
- Mahdolliset muut aineistot

2) **Laadullinen tutkimus**, jonka kautta voidaan syvällisemmin ymmärtää nuorten tekemien väkivaltarikosten ja jengiytymisen taustalla olevia ilmiöitä nuorten maailmassa ja millaisista sosiaalisista muodostelmista syntyy jengejä.

Aineistot (edellyttää lupia):

- Poliisin rikosilmoitusaineistot ja niiden selosteosiot
- Toinen osa laadullisesta aineistosta koostuu kolmen kunnan, Vantaan, Tampereen ja Oulun alueella tehdystä kenttätyöstä. Tavoitteena on tarkastella nuorten väkivaltarikollisuuden taustalla olevia ilmiöitä jokaisessa kunnassa ensisijaisesti nuorten näkökulmasta haastattelemalla nuoria ja mahdollisesti alueen muita toimijoita (esim. huoltajat ja nuorten parissa toimivat ammattilaiset). Haastattelujen lisäksi tehdään osallistuvaa havainnointia jalkautuvan nuorisotyön ja mahdollisesti poliisien rinnalla.

Aiheen ajankohtaisuuden takia hanke on tärkeää saada käyntiin nopeasti ja ketterästi, jotta mahdollisimman pian saadaan luotettavaa tietoa nuorten väkivaltarikollisuudesta ja sen taustalla olevista ilmiöistä. Hanke käynnistetään heti, kun rahoitus varmistuu, toivottavasti jo vuoden 2023 aikana. Hankkeen kesto on kokonaisuudessaan joulukuusta 2023 syyskuuhun 2026. Alustavan aikataulun mukaan hanke jakautuu viiteen osittain päällekkäisinäkin etenevään vaiheeseen:

Ensimmäinen vaihe joulukuusta 2023 kesäkuuhun 2024:

- Tutkimuksen tarkempi suunnittelu
- Tutkimuslupien hakeminen mukana olevilta kaupungeilta, Poliisihallitukselta sekä muilta tarpeellisilta tahoilta.
- Kooste aiemmista nuorten väkivaltaiseen käyttäytymiseen ja nuorisoriikollisuuteen liittyvästä tutkimuksesta.
- Kooste saatavilla olevista nuorisoriikollisuutta (erityisesti väkivaltarikollisuutta) koskevista tilastoista ainakin koko 2000-luvun ajalta (sekä poliisin tietoon tullut rikollisuus että niin sanottu kokonaisrikollisuus (alueellinen tarkastelu aina mahdollisuuksien mukaan).

Toinen vaihe maaliskuusta 2024 joulukuuhun 2024:

- Määrällisten aineistojen hankkiminen / kokoaminen, niiden analysointi ja alustavat tulokset.
- Kaupunkitason tarkastelusta siirrytään alueelliseen, kaupunginosatarkasteluun.
- Tulosten tulkinta yhdessä yhteistyökumppaneiden ja nuorten kanssa
- Näkökulma- tai blogi-kirjoitus ensimmäisen vaiheen koontien perusteella

Kolmas vaihe marraskuusta 2024 marraskuuhun 2025:

- Laadullinen tutkimus: poliisin rikosilmoitusaineiston kokoaminen, laadullisten aineistojen keräämisen eli kenttätyön suunnittelu ja toteutus, aineistojen analysointi ja alustavat tulokset

- Laadullisella tutkimuksella vahvistetaan nuorten ja nuorten ryhmien näkökulmia sekä alueellista, kaupunginosatarkastelua. Kaupunginosatarkastelun osalta voidaan vaiheen 2 tulosten rinnalla hyödyntää niin nuorisopalveluiden tietoja kuin poliisien tilastoja, joiden perusteella tunnistetaan tutkimuksen kannalta oleelliset asuinalueet.
- Tulosten tulkinta yhdessä yhteistyökumppaneiden ja nuorten kanssa
- Mahdollinen keskustelutilaisuus Nuori2025-päivillä
- Mahdollinen Näkökulma- tai blogi-kirjoitus toisen vaiheen jälkeisten tulosten perusteella

Neljäs vaihe lokakuusta 2025 huhtikuuhun 2026:

- Määrällisten ja laadullisten analyysien ja tulosten yhteistarkastelu
- Lopullisten tulosten tulkinta yhdessä yhteistyökumppaneiden ja nuorten kanssa
- Mahdollisesti tulosten reflektointi Nuorisotutkimuspäivillä 2025
- Johtopäätökset
- Raportin kirjoittaminen
- Artikkelien käsikirjoitusten kirjoittamisen käynnistäminen.

Viides vaihe maaliskuusta 2026 syyskuuhun 2026:

- Raportin käsikirjoituksen viimeistely sekä raportin tuottaminen ja julkaiseminen.
- 1–2 teema-alueeseen liittyvän artikkelin käsikirjoitusten kirjoittaminen tieteellisiin julkaisuihin.
- Näkökulma- tai blogi-kirjoitus tutkimustuloksiin perustuen

Tutkimusetiikka, tietosuojaja aineistonhallinta

Tutkimuseettiset kysymykset ovat aina erityisen tärkeitä tutkittaessa nuoria, heidän kokemuksiaan ja heille kohdennettuja palveluja. Nuorilla on verrattain vähän valtaa määrittää heitä koskevia puhetapoja ja esimerkiksi poliisin kanssa kohdatessaan he ovat monenlaisten velvoitteiden kohteita. Näistä syistä tutkimuksen tehtävä on kunnioittaa nuorten tahtoa ja näkemyksiä sekä tulkita nuorisotyötä ja muita palveluita nuorten näkökulmista käsin. Nuoria kuullaan tasaveroisina asiaa tuntevina tahoina nuorisotyöntekijöiden, poliisin ja muiden ammattilaisten sekä huoltajien kanssa.

Tässä tutkimushankkeessa tutkimusetiikka liittyy ennen kaikkea nuorten tutkimuksen osallistujien ja informanttien suojaamiseen mahdollisilta tutkimuksen aiheuttamilta haitoilta. Lisäksi olennaista on nuorisotoimien ja poliisin suojaaminen kohtuuttomalta kritiikiltä. Tähän liittyy olennaisesti harkinta siitä, miten mahdollista kritiikkiä tullaan esittämään tutkimusraporteissa. Samalla on syytä olla maltillinen tutkittaessa määrällisten tai laadullisten havaintojen merkityksiä ja yleistettävyyttä. Myös tutkimuseettisestä näkökulmasta erilaisten aineistojen ristiin lukeminen on tärkeää.

Kouluterveyskysely on valmis ja laaja nuorilta kerätty kyselyaineisto, joka on THL:n oman eettisen sääntelyn piirissä. Kouluterveyskyselyn aineiston luotettavan analysoimisen näkökulmasta on olennaista hyödyntää nuoria koskevia taustatietoja (esimerkiksi kunta, koulu, sukupuoli ja syntyperä). Olennaista on kuitenkin koko analyysi- ja raportointiprosessin ajan pitää huolta nuorten suojaamisesta niin, ettei yksittäisiä vastaajia ole mahdollista tunnistaa raportoinneista. Nuorten ja heidän läheistensä suojaaminen on vielä keskeisempää käsiteltäessä ja analysoitaessa rikosilmoitusaineistoa. Rikosilmoitukset sisältävät suoria henkilötietoja sekä erittäin arkaluonteista tietoa sekä rikosten tekijöistä että mahdollisesti uhreista. Lisäksi osa rikoksista saattaa olla laadultaan harvinaisia ja niiden asianosaiset tästä syystä tunnistettavia. Nuorten anonymiteetin suojaamiseksi on syytä valmistautua peittämään monenlaisia tietoja, sekoittamaan eri tapauksia keskenään ja raportoimaan rikoksista yleisellä tasolla.

Hankkeen aikana tuotettujen aineistojen kohdalla tutkimusetiikkaan liittyvät seikat korostuvat edelleen. Puolistrukturoidut haastattelut ja mahdolliset kenttäpäiväkirjat sisältävät mahdollisesti hyvinkin

yksityiskohtaisia ja henkilökohtaisia tietoja sekä vähintäänkin epäsuoria henkilötietoja. Lisäksi haastateltavien joukossa tulee olemaan myös alle 15-vuotiaita. Kaikilta haastatteluihin osallistujilta pyydetään informoitu suostumus. Alle 15-vuotiaiden nuorten huoltajille annetaan mahdollisuus kieltää tutkimukseen osallistuminen. Kenttätöitä koskevaan tutkimusosioon pyydetään eettistä ennakoarviointia Nuoriso- ja lapsuudentutkimuksen tutkimuseettiseltä toimikunnalta keväällä 2024.

Kouluterveyskysely-aineiston käsittely tapahtuu THL:n toimesta heidän palvelimillaan. Muut aineistot ja niihin liittyvät dokumentit säilytetään huolellisesti ja tietoturvallisesti Nuorisotutkimusseuran verkkoasemilla. Nuorisotutkimusseurassa on tehty viime vuosina kehittämistyötä tietoturvallisuuden parantamiseksi ja tällä hetkellä käytössä on Microsoftin pilvipalveluympäristö, jota ylläpitää Tahto Group Oy. Kaikkiin Nuorisotutkimusseuran verkkoasemiin pääseminen edellyttää kaksivaiheista tunnistautumista ja henkilötietoja sisältävät tutkimusaineistot luokitellaan erittäin luottamuksellisiksi ja niiden käyttöoikeus rajataan vain hankkeen tutkijoille. Tutkimushankkeen tietosuojasivustosta, henkilötietojen käsittelystä ja rekisteröityjen oikeuksista lausutaan tarkemmin hankkeelle tehtävässä tietosuojaselosteessa. Erityistä huomiota kiinnitetään arkaluontoisimpiin aineistoihin, kuten rikosilmoitusaineistoihin.

Tulosten raportointi ja hyödyntäminen

Hankkeen tuloksista raportoidaan hankkeessa mukana oleville kaupungeille ja muille rahoittajille asteittain sen edetessä. Ensimmäinen raportointi toteutetaan tutkimus- ja tilastokoosteiden muodossa keväällä 2024. Toinen raportointi tapahtuu kuusi kuukautta sen jälkeen, kun määrälliset aineistot on saatu tutkimuskäyttöön.

Hankkeen tuloksista tuotetaan materiaalit kaupunkien käyttöön ja kirjoitetaan raportti. Hankkeen teemoista valmistellaan myös 1–2 artikkelin käsikirjoitusta. Lisäksi hankkeen tuloksista kirjoitetaan hankkeen aikana 2–3 Nuorisotutkimusseuran Näkökulma- tai muuta blogi-kirjoitusta, joiden kautta pyritään nopeampaan tiedontuotantoon ja yhteiskunnallisen keskustelun herättelyyn.

Hankkeen aikana tuloksista viestitään vaihteittain yhteistyössä ITLAn kanssa ja kerrotaan myös erilaisissa tilaisuuksissa, esimerkiksi Nuori2025-tapahtumassa ja Nuorisotutkimuspäivillä.

Talousarvio ja henkilöresurssit

Hankkeessa toteutettava tutkimus edellyttää vahvaa tutkimusosaamista, kokemusta vaativasta kenttätöistä ja hankkeen teemoihin liittyvää syvää asiantuntemusta. Hankkeessa työskentelee erikseen rekrytoitava tutkijatohtori sekä osa-aikaisella työpanoksella Nuorisotutkimusseuran vastaava tutkija Tomi Kiilakoski ja erikoistutkija Antti Kivijärvi.

Hankkeen kustannukset vuosina 2023–2026 muodostuvat seuraavasti:

Talousarvio	2023	2024	2025	2026	Yhteensä
Palkkakulut yhteensä	3 110	75 862	92 971	70 663	242 606
Tutkimuskulut					
Ohjelmistolisenssit	0	500	500	0	1 000
Kyselyaineistot	0	10 000	0	0	10 000
Litterointi	0	500	2 000	500	3 000
Tapahtumat ja tilaisuudet	0	1 000	1 800	300	3 100
Muut kulut					
Matkakulut	0	2 000	5 000	1 000	8 000
Kokouskulut	100	300	200	200	800
Kirjat ym. hankinnat	100	500	100	100	800
Raportti, artikkelit ja viestintä	0	550	600	8 000	9 150
Toiminnalliset kustannukset yht	3 310	91 212	103 171	80 763	278 456
Yleiskulut 15 %	497	13 682	15 476	12 114	41 768
YHTEENSÄ	3 807	104 894	118 646	92 877	320 224

Kustannusten kattamiseksi hankkeeseen luvattu ja haettava rahoitus muodostuu seuraavasti:

Rahoitus	Eur
Vantaa	60000
Tampere	60000
Oulu	60000
OKM erityisavustus	90000
Mahdollisesti Sohlbergin säätiön avustus	50000
Yhteensä	320000

Yhteyshenkilöt

Nuorisotutkimusseura

Eila Kauppinen, tutkimusjohtaja ma., eila.kauppinen@nuorisotutkimus.fi, 044 416 5335

Antti Kivijärvi, erikoistutkija, antti.kivijarvi@nuorisotutkimus.fi, 0400624689

Tomi Kiilakoski, vastaava tutkija, tomi.kiilakoski@nuorisotutkimus.fi, 040 504 6432

Vantaan kaupunki

Hannu Rusama, nuoriso- ja yhteisöpalveluiden johtaja, hannu.rusama@vantaa.fi

Tampereen kaupunki

Tiina-Liisa Vehkalahti, vt. nuorisopalvelujohtaja, tiina-liisa.vehkalahti@tampere.fi

Oulun kaupunki

Jarmo Laitinen, nuorisopäällikkö, jarmo.laitinen@ouka.fi

ITLA

Tiina Ristikari, tutkimusprofessori, kehitysjohtaja, tiina.ristikari@itla.fi

Lähteet

- Ayling, Julie (2011) *Gang change and evolutionary theory*. https://www.researchgate.net/publication/226696387_Gang_change_and_evolutionary_theory
- Danielsson, Petri (2022) Nuorten väkivaltarikollisuuden määrä ja piirteet poliisin tietoon tulleen rikollisuuden valossa. <https://poliisi.fi/documents/25235045/0/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf/5707ff63-fce5-b1a3-83ed-6ae62808adfa/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf?t=1646715994222>
- Danielsson, Petri (2023) Sosiaalisen disorganisaation teoria. Teoksessa Matti Vuorensyrjä (toim.) Siniset klassikot. Poliisi- ja kriminologian alan moderneja klassikkotutkimuksia 2. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 47. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 78–115.
- Goldweber, A., Dmitrieva, J., Cauffman, E., Piquero, A.R. & Steinberg, L. (2011) The Development of Criminal Style in Adolescence and Young Adulthood: Separating the Lemmings from the Loners. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(3), 332–346.
- Haapakangas, Kimmo & Kaakinen, Markus (2023) Mitä tuoreimmat tilastot kertovat nuorten väkivaltarikollisuudesta? Tieto & trendit, 9.6.2023. [Mitä tuoreimmat tilastot kertovat nuorten väkivaltarikollisuudesta? | Tieto&trendit \(stat.fi\)](https://www.stat.fi/tieto-trendit/2023/06/09/mita_tuoreimmat_tilastot_kertovat_nuorten_vakivaltarikollisuudesta/)
- Huhta, Helena & Kivijärvi, Antti & Laine, Sofia (2023) Nuorten jengirikollisuus Suomessa. Onko sitä? Mitä ja missä sitä on? Mitä tarkoitamme, kun puhumme ”nuorten jengirikollisuudesta” tai ”katuväkivallasta” tai ”katujengeistä”, julkaisematon käsikirjoitus.
- Kaakinen Markus & Näsi, Matti (2021a) Nuorisirikollisuus. Teoksessa Koltola, Ilari (toim.) *Rikollisuustilanne 2020: rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa*. Helsinki: Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, 179-198.
- Kaakinen, Markus & Näsi, Matti (2021b) *Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020*. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Kiilakoski, Tomi: Sähköposti 31.8.2023 ja keskustelu 8.9.2023.
- Kivijärvi, Antti (2017) Maahanmuuttajataustaiset nuoret ja sukupolvisten suhteiden suoja – vanhempien sosiaalisen kontrollin yhteyksiä rikoskäyttäytymisen ja uhrikokemusten päällekkäisyyteen. *Oikeus* 46 (2), 163–181.
- Kivivuori, Janne & Honkatukia, Päivi (toim. 2006) *Nuorisirikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli*. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos & Nuorisotutkimusseura.
- Kääriälä, Antti ym. (2020) *Suomi seuraavan sukupolven kasvuympäristönä: seuranta Suomessa vuonna 1997 syntyneistä lapsista, joilla on ulkomailla syntynyt vanhempi*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Mielityinen, Laura & Hautamäki, Sari & Hakala, Venla & Fagerlund, Monica & Ellonen, Noora (2023) *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022. Määrä, piirteet ja niiden muutokset 1988-2022*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Näsi, Matti (2021) Ulkomaalaiset, maahanmuuttajat ja rikollisuus. Teoksessa Koltola, Ilari (toim.) *Rikollisuustilanne 2020: rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa*. Helsinki: Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, 155-178.
- Peltola, Marja (2014) *Kunnollisia perheitä. Maahanmuutto, sukupolvet ja yhteiskunnallinen asema*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Svensson, Robert & Oberwittler, Dietrich (2021) Changing routine activities and the decline of youth crime: A repeated cross-sectional analysis of self-reported delinquency in Sweden, 1999–2017. *Criminology* 59 (2), 351-386.
- Taylor, Terrance J. & Vecchio, J. Michael (2014) *Youth Gangs: An Overview of Key Findings and Directions for the Future*. https://www.researchgate.net/publication/260246874_Youth_Gangs_An_Overview_of_Key_Findings_and_Directions_for_the_Future
- THL (2023) Kouluterveyskysely. Kouluterveyskyselyn aikasarjat 2006-2023. Tilastokuutio. [Kouluterveyskyselyn aikasarjat perusopetus 8. ja 9. lk, lukio, aol, 2006-2023 - THL kuutio- ja tiivistekäyttöliittymä](https://www.thl.fi/tilastokuutio/kouluterveyskyselyn_aikasarjat_perusopetus_8._ja_9._lk_lukio_aol_2006-2023_-_thl_kuutio-ja_tiivistekaytto liittyma)